

Architectuur en taal

Willem Jan Neutelings stal in november de show met zijn bijdrage aan het congres Architectuur 2.0 in de Rotterdamse Doelen. Waar andere sprekers ons bombardeerden met oud en nieuw werk, vertelde hij zonder plaatjes waar volgens hem de schoen wringt. In een bij vlagen zeer humoristische tekst veegde hij de vloer aan met de huidige hypes in het vak en de onevenwichtige aandacht voor de 5% 'top'-architectuur. Hij legde de vinger op enkele zere plekken: "Er bestaat kennelijk geen taal meer waarin we over het vak kunnen spreken; het is als sex in de jaren vijftig: iedereen doet het, maar niemand praat erover.." en: "We leven in een tijd waarin kennis vertaald wordt met Google, waarin kunde gelijkstaat aan AutoCad en waarin evocatie tot stand komt via Photoshop." Wat 'evocatie' precies was, moest ik thuis nog wel even opzoeken in Van Dale (evoceren = voor de geest roepen) ...

Voor Neutelings is onze taak duidelijk: terug naar de basis van het vak, zoals al verwoord door Vitruvius. Het accent zou moeten liggen op het alledaagse, het maken van goede stedenbouwkundige plannen en het verzorgen van degelijkheid, comfort en elegantie. Een daverend applaus van zijn gehoor was het gevolg, maar in de zaal zaten dan ook de architecten die verantwoordelijk zijn of worden voor die 'andere' 95% van gebouwd Nederland. Zijn pleidooi voor architectuur als 'een vak van bulk en fond' was overigens niet nieuw. Ole Bouman zei het al in zijn boek *Op het breukvlak van twee millennia* (1999, Uitgeverij 010, Rotterdam): "Waar het om gaat is het ontwikkelen van instrumenten om juist in de bulk van de productie van de ruimte de kwaliteit te verhogen."

Maar goed, ik nam me voor over architectuur en taal te schrijven. Op het congres was Nederlands de voertaal, maar die heeft in de architectuur maar weinig verstanders. Dé architectuurtaal lijkt het Engels te zijn; belangrijke teksten komen in die taal tot stand of

worden daarin omgezet, zodat critici en historici er over kunnen debatteren. Schreef Dom van der Laan zijn architectuurtheorie nog in het Frans, de teksten van Van Eyck en Koolhaas verschenen in het Engels, volgens Abram de Swaan in zijn boek *Woorden van de Wereld* (2002, Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam) dan ook de 'hypercentrale' taal die 'alle talen met elkaar verbindt

en dus de spil vormt van het werelddalenstelsel.'

Nieuwe Nederlandse vaktijdschriften als *Volume*, *A10* en *MARK* verschijnen daarom alleen nog in het Engels. Ook aan onze architectuuropleidingen wordt steeds vaker in het Engels gedoceerd, maar daarmee leveren we helaas ook iets in. Zo stelde de Delftse promovendus Jeroen Wackers: 'Op Nederlandse universiteiten is het acceptabel dat gemiddelde docenten in het Engels les geven. De slechte en de hele goede docenten zouden Nederlands moeten gebruiken.'

Vooral omdat de zeer goeden - die juist het 'vuur' bij de student teweeg brengen - wanneer zij overgaan

in het Engels aan subtiliteit en nuance verliezen; dan worden ze weer 'gewoon' en verdwijnt hun meerwaarde. Gebruik van het Engels werkt zo nivellerend op ons diepere begrip, ook van architectuurtheorie en -geschiedenis. Gelukkig kunnen we in de architectuur nog terug naar de brontaal van belangrijke teksten zoals bij Vitruvius en dan krijgt Neutelings alsnog gelijk, zelfs waar het zijn eigen woorden betreft. Die komen meestal - net als 'evocare' - uit het Latijn. Inderdaad: een dode taal.

Kijktip:

Alle bijdragen aan Architectuur 2.0 en Ole Bouman's nieuwjaarslezing met als titel Architectuur 3.0 zijn te zien op www.tomaat.org